

DEMOKRAT PARTİ'NİN 1946 - 1950 YILLARI ARASINDAKİ HALKLA İLİŞKİLER STRATEJİLERİ

Makbule Evrim Gülsünler* – Hülya Anakız Ertürk**

ÖZET

Bu çalışmanın konusu Demokrat Parti'nin muhalif döneminde yürütmüş olduğu halkla ilişkiler stratejileridir. Bu halkla ilişkiler stratejileri içerisinde DP'nin etkinlik faaliyetleri olan mitingler ve yüz yüze seçim çalışmaları bulunmaktadır. Demokrat Parti'nin imajına olumlu katkı sağlayan liderler konusu ise ayrıntılı olarak ele alınmıştır. DP'nin finansal desteklerinin yanı sıra DP'nin medya ile ilişkileri, seçmenle ilişkileri ve parti içi ilişkileri çeşitli kaynaklardan faydalanarak anlatılmıştır.

Anahtar sözcükler: Demokrat Parti, halkla ilişkiler stratejileri, lider imajları, medya

BETWEEN 1946 – 1950 YEARS OF DEMOKRAT PARTY'S OF PUBLIC RELATIONS STRATEGIES

ABSTRACT

This subject of the study is public relations strategies led by Democrat Party (DP) during its opposition period. These public relations strategies include public meetings and face to face election activities run by DP. The topic of leaders, which contributed positively to the image of DP, is also studied in details in the study. DP's relations with the media, the voters and within its own party as well as its financial supports are explained by making use of various sources as well.

Keywords: Democrat Party, public relations strategies, leader images, media

GİRİŞ

Günümüzde siyasal partiler gelişen teknolojinin çeşitlenen araçları sayesinde mesajlarını hedef kitlelere iletmektedirler. Bu mesajlar, farklı iletişim faaliyetleri ile seçmene ulaşmaktadır. İletişimin başlıca öğeleri arasında yer alan halkla ilişkiler ise, seçmene ulaşmada aktif bir görevde bulunmaktadır. Çift yönlü iletişime dayalı olması, şeffaflık gibi seçmenin aradığı nitelikleri barındırması, halkla ilişkileri diğer iletişim unsurları arasında daha avantajlı kılmaktadır.

Cumhuriyetimizin siyasi halkla ilişkiler tarihinde önemli bir yeri olan Demokrat Parti, siyasal iletişim aracı halkla ilişkileri gün yüzüne çıkaran partilerden biri olmuştur. Yeni ve denenmemiş olanları simgelemesi, halkla ilişkilere farklı stratejik taktikler eklemesi günümüzde devam eden politik halkla ilişkiler çalışmalarının ilk ürünleridir. Bazen propaganda içerisinde halkla ilişkiler yapmış, bazen de

reklam için halkla ilişkilerden yararlanmış. Birbirine iç içe kullandığı iletişim stratejileri sayesinde ise, halkla ilişkiler faaliyetlerini ortaya çıkarmıştır. Günümüz partilerinin uyguladığı seçim kampanyaları ile DP'nin o dönemde icra ettiği siyasal iletişim faaliyetleri karşılaştırılıp, dönemin o günkü şartları göz önünde bulundurulduğunda, Demokrat Parti'nin siyasal iletişim açısından üstün bir başarıya imza attığı gerçektir.

Kuruluş aşamasında parti imkanlarının kısıtlı olması ve daha önemlisi CHP gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk partisine ve onun yıllardır süren mutlak iradesine muhalif olmak, DP'nin görünen ilk gerçek başarısıdır. O dönemde CHP'nin karşısında daha önce muhalif partiler kurulmuş ancak bu partilerden hiçbiri, DP gibi başarılı olmamıştır. Bugün çeşitli adlandırmalarla sınıflandırmalara tabi tutulan siyasal halkla ilişkiler stratejileri, DP'nin seçim mücadelesi verdiği dönemlerde uygulanıyordu. Seçmene “senin oyun önemlidir, senin oyunla demokrasi

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi

** Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

büyür” gibi çeşitli mesajları ulaştırarak Demokrat Parti, toplum psikolojisine egemen olan düşüncelerden yola çıkarak, amaçlarına ulaşmaya çalışmıştır. Halkın yanında, halktan biri gibi davranarak, kitleleri peşinden sürüklemiştir. Demokrat Parti, hem kuruluş aşamasında hem de yükseliş devresinde üstün başarılar elde etmiştir. Yükselmesinin arkasındaki etkenleri iyi bildiği için bunlara sıkıca sarılmıştır. Günümüzde DP'yi başarıya götüren bu iletişim stratejilerinin hala kullanıp, işe yaraması DP stratejilerinin başarılı olduğunun göstergesidir.

1. DEMOKRAT PARTİNİN KURULUŞU

“Tüm yönleriyle günümüzde hala popülerliğini korumasıyla tartışmalara neden olan DP'nin kurulması, bir anda olmayıp iç ve dış etkenlerin tesiriyle aşama aşama gelişmiştir. Dış nedenlerin en kapsamlısı olarak II. Dünya Savaşı sonuçlarının, Dünya ve Türkiye üzerindeki yansımaları olmuştur” (Konyar 1999: 22).

“7 Mayıs 1945'te II. Dünya Savaşı Almanya'nın yenilgisiyle bitmişti. Fakat hemen ardından SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği), Türkiye ile arasındaki Saldırmazlık Paktının yenilenmesi bağlamında bazı taleplerde bulunmuştu. (Kars, Ardahan, Artvin, ve Boğazlar'a ilişkin bazı istekler). Bu talepler Türkiye'nin güvenliğiyle ilgili endişeler doğurunca, Batı dünyasına yaklaşmak kaçınılmaz görülmüştür. Şüphesiz Batı'ya yaklaşmak, Batı'nın politik rejim kurallarını benimsemek anlamına geldiği için, CHP bu faktörü toplumdan gelen baskılarla birlikte mütalaa edip çok partili hayata geçiş kararını kesinleştirmiştir. CHP iktidarına toplumdan gelen baskılar, ilk önce CHP'nin kendi içinde yankı bulmuştu. CHP'li dört milletvekili (Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan) politik tarihimize “Dörtlü Takrir” diye geçen bir önergeyi CHP grup başkan vekilliğine 7 Haziran 1945 tarihinde sundular” (Sarıbay 2001: 51).

Bu önergede dört milletvekili, CHP'nin artan hoşgörüsünden ve uluslararası ortamdaki gelişmelerden cesaret alarak, demokratik müesseselerinin serbestçe doğup yaşamasına engel olan ve Anayasa'nın halkçı ruhunu kısıtlayan bazı kanunlarda değişiklik yapılmasını ve parti tüzüğünde de bu değişikliğe gidilmesini istiyorlardı (Timur 2003: 18).

Dört milletvekili tarafından sunulan bu istekler, CHP grubu tarafından oy birliğiyle reddedildi. Bunun üzerine özellikle Menderes ve Köprülü, Vatan Gazetesi'nde yazdıkları yazılarla açıktan muhalefet yapmaya başladılar. Parti divanı, Menderes ve Köprülü'yü CHP'den ihraç etti. Arkadaşlarına parti tüzüğüne aykırı davranıldığını basın beyanatıyla iddia eden Koraltan da aynı muameleye maruz kaldı. Bayar da CHP'den istifa edince muhalefetin yeni bir parti çatısı altında örgütlenmesi gündeme geldi ve 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti kuruldu (Sarıbay 2001: 52).

Demokrat Parti bu dönemler arasında iki kez genel seçimlere katılmıştır. Bu seçimlerden ilki 1946 yılında yapılmıştır. Bu seçimlerde Demokrat Parti aday gösterdiği iki yüz yetmiş üç milletvekilinden altmış beş milletvekili çıkarabilmiştir. İkinci genel seçim ise “Yeter söz milletindir” denildiği 1950 seçimleridir. Bu seçimlerde Demokrat Parti birinci parti olmuştur. Oyların yarısından fazlasını alarak dört yüz sekiz milletvekili ile iktidara gelmiştir.

2. DEMOKRAT PARTİ'NİN İDEOLOJİSİ

Tek Parti döneminde parti alternatiflerin olmayışı farklı ideolojik görüşleri CHP çatısı altında toplamıştır. Fakat burada hakim olan söz, farklı görüşlerin sesi değil, CHP ideolojisinin sözüdür. Demokrat Parti de Sarıbay'a göre (2001: 53) “CHP'den ayrılan bir parti olarak onun ideolojisinin izlerini taşıyan bir partidir. Fakat politik doğrultularının aynı olmasına rağmen, yöntem ve kavramlaştırmalarında farklılık olduğu da kesindir”.

Diğer bir ifade ile DP, CHP 'ye nazaran sağ bir partidir. Bununla birlikte “DP ekonomide liberalizm, siyasette demokrasiyi savunmaktadır. Parti programı ise her alanda daha serbest bir düzen ve kitlelere de refah vaat etmektedir” (Birand ve ark. 1995: 36).

CHP'nin iki parmak sağında gösterilen DP ideolojisi için Bayar ise şöyle bir açıklamada bulunmuştur. “*Batılılaşma artık devletten millete doğru değil, milletten devlete doğru gerçekleşmektedir*”. ”Bayar'ın bu açıklaması esasen DP'nin üzerinde yükseldiği toplumsal zeminin sosyolojik mahiyetinin bir yansımasıydı. DP, çıkış itibarıyla o izlenimi vermiş olsa da, hiçbir surette bir sınıf partisi değildi. CHP'nin daya-

nişmacı anlayışı, DP'ye de hakimdi. Ancak CHP'den farklı olarak DP, bu dayanışmada devletin değil, milletin kendisinin araç olduğunu savunmaktaydı. Bunun içinde en çok vurguyu özgürlüklere yapmaktaydı“ (Sarıbay 2001: 53-54).

3. DEMOKRAT PARTİ'NİN MUHALEFET DÖNEMİNDEKİ HALKLA İLİŞKİLER STRATEJİLERİ

“Cumhuriyet'in ilanından 1946'ya kadar geçen dönem, Türkiye'nin tek partiyle yönetildiği ve bu nedenle serbest seçimlerin olmadığı bir dönemdir. Zorlu bağımsızlık mücadelesinin ardından ulusal birlik sağlanmış ve yönetim şekli olarak Cumhuriyet tercih edilmişti. Bağımsızlık mücadelesini organize eden irade, CHP'yi kuran, CHP'nin ve devletin başkanlığını elinde tutan, TBMM'yi hükümeti de ihtiyaçlara, ülke ve dünya koşullarına göre oluşturulan mutlak bir iradeydi” (Özkan 2002: 25).

Halka gelince, köylerden şehirlere ve hükümet merkezine kadar herkes, sistemde değişikliğe gidilmesini istiyordu. Ekonomik koşulların ağır yükü halk üzerinde etkisini arttırdıkça, halk bu koşulları iyileştirecek yeni insanları özliyordu. (Ağaoğlu 1972: 47). DP'de böyle bir dönemde halkın karşısına çıkarak, milletin partisi olduğunu kanıtlamaya çalıştı. Necati Özkan'a göre (2002: 30) DP kurulduktan sonra, halk yönetiminde söz sahibi olma hakkı kazanmıştır.

Demokrat Parti dönemi sadece halkın yönetiminde söz sahibi olduğu bir dönem olmamıştır. Demokrat Parti dönemi Türkiye'de siyasal iletişim olgusunun ortaya çıktığı, siyasal iletişim faaliyetlerinin uygulanmaya başlandığı, bir dönem olarak politik halkla ilişkiler açısından bir kırılma noktası olmuştur. Düzenlenen yurt gezileri, toplum psikolojisine ve algısına göre seçilen liderler ve bu liderlerin seçmenlerle samimi ilişkileri gibi örnekler hem Türk Demokrasisi açısından hem de politik anlamda halkla ilişkiler açısından, büyük önem arz etmektedir.

3.1. Demokrat Parti'nin Etkinlik Faaliyetleri

Demokrat Parti, halkla ilişkiler stratejilerini halk ile çeşitli temaslarda bulunarak devam ettirmiştir. Mitingler ve halk ile doğrudan bu-

laşmalar bunun bariz örnekleri arasında yer almaktadır.

3.1.1. Açık Hava Toplantıları ve Mitingler

Mitingler esas itibariyle propaganda aracıdır. Bununla birlikte mitingler, propaganda aracı olmasının yanı sıra halkla ilişkiler faaliyetleridir. Demokrat Parti mitingleri de iletişim açısından hem bir propaganda aracıdır hem de bir halkla ilişkiler etkinliğidir. Çünkü Demokrat Parti mitingleri milli iradeye dayalı demokrasi ve özgürlük söylemlerinin kullanıldığı yerler olmakla birlikte, iktidar partisinin eleştirildiği yerler olduğu için propaganda aracı vasfı taşımaktadır. Mitingin yeri ve zamanı konusunda duyuruların yapılması ve halkın çeşitli yöntemlerle mitinge davet edilmesi, mitinglere halkla ilişkiler özelliğini kazandırmaktadır.

Halkla ilişkiler aracı olması açısından, Demokrat Parti'nin miting çalışmaları, miting öncesi hazırlık çalışmaları ve miting sırasındaki çalışmalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Kalabalıkları meydana davet etmek için duvarlara ilanlar yapıştırılıp, el ilanları dağıtılması ve mitingin yapılacağı yerdeki yerel gazetelere mitingle ilgili duyuru ilanı verilmesi miting öncesi hazırlık çalışmalarıdır. Önemli parti kişiliklerinin önceden halkla doğrudan iletişime geçmesi ise hazırlık esnasındaki miting çalışmalarına dahil edilmektedir. Bu doğrudan iletişim sayesinde halk, mitinge aracısız davet edilmiştir. Demokrat Parti mitinglerinin ilginç faaliyetlerden bir diğeri ise, mitingin kalabalık olması ve gösterişli geçmesi için müteşebbis heyetlerinin kendi imkanlarını kullanarak miting alanına arabalarla vatandaşları taşımalarıdır (Keloğlu 2007: 147-148).

Bu uygulamaları günümüz seçim kampanyalarında görmek mümkündür. Halkın miting alanlarına parti otobüsleri ile götürülmesi ve gelişen teknolojinin çeşitlenen araçları ile seçmenin mitinge davet edilmesi gibi örnekler günümüzde gelişerek önem kazanmaktadır. Bununla birlikte parti mitinglerinin kalabalık olması seçmenler ve rakipler üzerinde etkilidir. Bir parti mitinginin kalabalık olması destekçilerini ve partinin alabileceği oy potansiyelini gösterir. DP mitingleri de, bu açıdan sempatanları ve rakipleri üzerinde etkili olmuştur.

3.1.2. Yüz Yüze Seçim Çalışmaları

“Türkiye’de parti bağlılığının en keskin, en güçlü ve en kalıcı biçimde tesis edebileceği faaliyet biçimi yüz yüze ilişkilerdir. Birincil ilişkilerin geliştirilmesiyle gerçekleştirilen bu faaliyet partiyeye, seçmenin duygusal bağlılığını temin etmektedir” (Anık 2000: 254).

Demokrat Parti halkla doğrudan ilişki içerisine girerek, seçmenle ilişkilerini geliştirmeye çalışmıştır. Öyle ki Keloğlu’na (2007: 152) göre “Gerek arşiv belgelerinde gerek gazete haberlerinde, mitinge gelen hatiplerin civar köylerde müteşebbis heyetleri ile dolaştığı, köylülerle sohbet ettiği, hatta zaman zaman onların evlerinde konakladığı belirtilmektedir. Halkla kurulan bu yakın temas onların seçmen olarak önemsendiğini göstermekteydi. Bu strateji tek parti döneminde yıllarca CHP yönetiminin memurları ve partililerince aracılırdığı ilişkinin tam tersine bir nitelikteydi. Böylece tıpkı milli mücadele yıllarında olduğu gibi halkta coşku ve heyecan yaratılıyordu”.

Çünkü halk daha önce resmini gazetede gördüğü, belki de sadece ismini duyduğu bir lideri karşısında görmüştür. Celal Bayar gibi, Mareşal gibi bir liderle konuşarak, ülke sorunları konusunda görüş alışverişinde bulunmuştur. Bu durum seçmenin duygusal bağlılığını artırmakla kalmayıp, seçmene “senin oyun önemlidir” mesajını da vermiştir. Bu sayede demokrasinin en önemli unsuru olan seçmen, bu mesaj sayesinde demokrasinin gelişimine katkı sağlamıştır.

Ayrıca parti görevlilerin ve milletvekillerinin zaman ve mekan sorununa takılmadan, zor şartlar altında bile halk ile daima temasta bulunmaları Demokrat Parti’nin yükselme sebeplerinden biridir (Ağaoğlu 1972: 80).

3.2. Demokrat Parti’nin Lider İmajları

Seçmenin tutum ve davranışlarına etki eden politik imajlar, adayların seçmen nezdinde çizdiği profil olarak adlandırılabilir. Diğer bir ifade ile seçmenin zihninde lider hakkında oluşan resimdir. Adayın karakteri, hitabeti, eğitimi, dış görünüşü, siyasal özellikleri gibi faktörler imajın oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Demokrat Parti liderleri de farklı vasıfları ile seçmen nezdinde farklı portreler çizmekte-

dir. Her biri kendi alanında uzman kişilerden oluşan DP kurucuları ve DP’ye sonradan dahil olan kişiler, önemli siyasal geçmişleri sayesinde partinin imajına olumlu katkıda bulunmuşlardır.

Partinin kurucularından ilki, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti’nin Üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar Türk tarihinde etkin bir siyasetçidir. Celal Bayar siyasetin yanı sıra bankacılık gibi işlerde de çalışmıştır. İlk olarak Ziraat Bankası’nda başladığı işine Deutsche Orientbank’ta devam etmiştir. Epey bir siyasi geçmişten sonra yani 1924 yılında İş Bankası’nı kurarak, bankanın genel müdürlüğünü yapmıştır. Siyasi geçmişi ise gençlik yıllarına dayanmaktadır. Dayısı Mustafa Şevket’in tesiri ve yönlendirmesiyle, siyasete ilgi duymaya ve bu alanla ilgilenmeye başlamıştır. İttihat ve Terakki’ye duyduğu ilginin tesiriyle 1907 yılında bu cemiyete girip, burada aktif görevlerde bulunmuştur. Reddi İlhak ve Müdafaa-i Hukuğu Osmaniyeye Cemiyeti’ndeki faaliyetleri, I. Dünya Savaşı esnasında İzmir’de bulunarak, Yunan halkına karşı, Türk halkını organize etmesi ve bunun için de hoca kıyafetiyle halkın arasına karışıp, “Galip Hoca” ismini kullanması gibi faaliyetleri mevcuttur. Alay Kumandanlığı, Saruhan mebusluğu, iktisat bakanlığı, dış işleri bakanlığı ve 1937 yılında İsmet İnönü’nün yerine, 1939 yılına kadar başbakanlık yapması siyasi deneyimleri arasındadır. 1945 yılında ise muhalif grup sıfatıyla önce bütçe görüşmelerinde, daha sonrada parti tüzüğünde değişiklik yapılması istemiyle “Dörtlü Takrir” ile öne çıkan isimdir. Arkadaşlarının partiden ihracından sonra, kendi isteğiyle Cumhuriyet Halk Partisi’nden istifa edip Demokrat Parti’yi kuran kişidir (Dülger 2011: 80-83).

Önemli bir geçmişe sahip olan Celal Bayar’ın halk nezdinde yarattığı imaj ise, olumlu yöndedir. Öyle ki 1937 sonlarında İsmet İnönü’nün yerine başbakanlığa getirilmesi Atatürk’e en yakın isim olduğunun göstergesidir. Demirkıran adlı eserde Birand ve arkadaşları (1995: 18) İsmet İnönü ile Mustafa Kemal Atatürk’ün tartıştığını iddia etmektedir.

Bununla birlikte, Esra Keloğlu’na göre (2007: 158-159) Atatürk, Celal Bayar için “Güvenilir biri” demiştir. Bu söz kendisine ayrı bir saygınlık kazandırmıştır. Celal Bayar, halktan biri, milli kahraman, Atatürk’ün değer verdiği kişi

gibi özelliklerinden yararlanarak, lider açısından parti imajına katkı sağlamıştır. Bununla birlikte pek çok yönüyle DP'nin en güçlü lideri ve birinci adamı olma özelliğini taşımaktadır. Öte yandan din adamı bir babanın oğlu olmasına rağmen, Celal Bayar DP'nin din politikasında temkinli ve sağduyulu bir lider resmi çizmektedir.

DP kurucularından biri olan Adnan Menderes ise; İzmirli Katıpzade ailesinden İbrahim Ethem Bey ile Aydın'ın büyük toprak sahibi Hacılipaşazadeler'den Tefrika Hanım'ın çocuğu olarak 1899'da Aydın'da doğmuştur. İzmir'de Kızılçullu Amerikan Koleji'nde okuduğu sırada, I. Dünya Savaşı sebebiyle askere alınmıştır. Askerlikten dönüştü, Yunanlıların İzmir'i işgal etmeleri üzerine kurulan Ay-Yıldız Direniş Örgütü'nün kurucuları arasında yer almıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra, Aydın'a Çakırbeyli Çiftliği'ndeki topraklarının başına dönmüş ve 1930 yılında Serbest Fırka'nın Aydın teşkilatını kurarak, İl Başkanı olmuştur. Atatürk'ün önerisiyle 1931 yılında, CHP milletvekili olarak parlamentoya girmiştir. Milletvekilliği esnasında Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur (Yücel 2001: 45).

Menderes, 1945 yılında parti içi muhalefetten dolayı CHP'den ihraç edilmiştir. Bu ihraç olayından sonra kurulan DP'de, 1946 seçimleriyle birlikte ikinci önemli kişi olmuştur. 14 Mayıs 1950 seçimlerinden sonra ise, DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte başbakanlık görevine getirilmiştir. Türkiye iç ve dış politikasında önemli değişiklikler meydana getirerek on yıl başbakanlık yapmıştır (Dülger 2011: 116-117).

Azak'a (2000: 6) göre Adnan Menderes halkın karşısında içten gülümseyen, halktan farkı olmayan, karşındakinin anlayabileceği şekilde cümleler kuran, samimi bir liderdir. Adnan Menderes koyu takım elbiseleri ve düzgün taranmış kahverengi saçları ile adeta özdeşleşmiştir. Dilipak'a göre (1990: 67) Menderes'in CHP'ye yönelik önergeyi imzalaması bir mucizedir. Çünkü Menderes; ürkek, sessiz, zeki fakat disipline gelmeyen, intizamsız biridir. Menderes'in yakınları ise onu kimseye karışmayan, aşırı nazik, gülümser, soru sormayan sıkılgan bir genç olarak nitelemişlerdir. Onlara göre İsmet Paşa yönetimine karşı Adnan Men-

deres'in bir önerge sunması, Adnan Menderes'ten beklenilecek bir şey değildir. Oğlu Aydın Menderes'e göre ise (Birand ve ark. 1995: 18), Adnan Menderes alçak gönüllü ve mahcup tabiatlı denilebilecek biridir. Kendi başarısı için, bir başkasının önüne geçmeyi istemeyen bir kişiliğe sahiptir. Mahcup tabiatlı olmasının bir diğer nedeni ise kapatılan Serbest Cumhuriyet Fırkası olayıdır.

Mustafa Kemal Atatürk imajından yalnızca CHP faydalanmıyordu. DP'de eski CHP mensupları olarak, Atatürk vurgusunu yapıyorlardı. Menderes de 3 Şubat 1931 tarihinde Atatürk'ün Aydın'a gelişinde kendisiyle konuştuğundan bahsetmektedir. O gün Mustafa Kemal Atatürk Aydın'a gelmiş, CHP binasına sadece beş dakikalık bir ziyarette bulunmayı kabul etmiş; ancak Mustafa Kemal Atatürk'ün ziyareti beş dakika yerine, dört saat sürmüştür.

Menderes ise, Mustafa Kemal Atatürk'e Türkiye'nin ekonomik durumu dahil çiftçilerin durumunu anlatmış ve bu konuda alınacak tedbirlerden bahsetmiştir. Bu görüşme sonucunda ise Mustafa Kemal, Adnan Menderes için olumlu düşünceler beslemiştir. Çünkü 1931 yılında CHP milletvekili olarak aday gösterilmiştir. Yapılan bir açıklamaya göre Mustafa Kemal Atatürk, Adnan Menderes için Recep Peker'e "*Şayanı dikkat bir genç*" ifadesini kullanmıştır (Azak 2000: 31). Menderes de Mustafa Kemal Atatürk'ün bu sözünden kuvvet olarak seçim meydanlarında, mitinglerde, kürsüde "*Beni Atatürk keşfetti*" sözünü sık sık kullanmıştır.

Kuruculardan Fuat Köprülü, Osmanlı vezirlerinden Köprülü'nün büyük torunu, 23 yaşında İstanbul Üniversitesi'nde Edebiyat Profesörlüğü, 24 yaşında ise Milli Eğitim Müsteşarlığı yapmıştır. Ziya Gökalp'in öğrencisi olan Fuat Köprülü'nün Türk tarihi ve edebiyatı üzerine çeşitli eserleri bulunmaktadır. Aynı zamanda birçok yabancı kurumlardan fahri unvanlar da almıştır (Yücel 2001: 45). Vatan Gazetesi'nde Adnan Menderes ile birlikte CHP'ye karşı eleştiri yazıları yazmış, partiden ihraç edilmiş ve DP kurulduktan daha sonra Demokrat Parti Grup Başkanvekilliği'ne seçilemeyen kişi olmuştur. Necip Fazıl Kısakürek, Fuat Köprülü'yü "*İlimle doymayan, politika açlığı içinde kıvranan*" biri olarak nitelemiştir (Dilipak 1990: 70).

Dörtlü Takrir'in son ismi Refik Koraltan ise İnönü'nün Cumhurbaşkanlığına kadar CHP'yi hararetle savunanların başında gelmiştir. Bir zamanlar içinde bulunduğu Serbest Fırka'yı en çok eleştirenlerden biri olmuştur. Ayrıca İstiklal Mahkemeleri'nde başkanlık yapmıştır (Yücel 2001: 45-46). Refik Koraltan için cesur bir lider sözünü kullanmak yanlış olmayacaktır. Çünkü Menderes ve Köprülü'nün DP'den ihraç edilmesinden sonra, arkadaşlarına haksızlık yapıldığını partiden atılacağını bildiği halde, söylemekten çekinmemiştir. Adnan Menderes'in de içinde bulunduğu Serbest Fırka'yı en çok eleştirilerden biri olmasına rağmen, daha sonra Menderes ile aynı safta yer alması da Refik Koraltan'ın önceliğinin dava olduğunun göstergesidir.

Demokrat Parti'de güçlü kurucu liderlerin yanı sıra önemli tarihi kişiler de yer almıştır. İsmet İnönü'nün karşısındaki DP'nin en büyük kozu Mareşal Fevzi Çakmak'tır. Keloğlu'na (2007: 155) göre Fevzi Çakmak, ünlü ve tarihi şahsiyetlerin lider olarak sunumu stratejisidir.

1876 yılında İstanbul'da doğan 1896'da Harp Okulu'nu ve 1898'de kurmay yüzbaşı olarak Harp Akademisi'ni bitiren Fevzi Çakmak, yarıbaylığa ve ardından da tuğgeneralliğe yükselmiştir. Çanakkale Savaşları'nda etkin rol almış; hatta Mustafa Kemal'in hasta olduğu dönemde Anafartalar Grup Komutanlığı'nı görevini de üstlenmiştir. Ordu Müfettişliği görevlerinde de bulunan Çakmak, 1920'de harbiye nazırı olmuştur. Yine 1920'de Anadolu'ya geçen Fevzi Çakmak, Kozan milletvekili olarak TBMM'ye katılmıştır. Meclis tarafından Milli Savunma Bakanlığı'na getirilmiştir. İstanbul Hükümeti ise 26 Mayıs 1920'de Fevzi Çakmak'ı askerlikten çıkararak idam kararı vermiştir. 3 Nisan 1921'de orgeneralliğe yükselen Çakmak 31 Ağustos 1922'de "Mareşal" unvanını almıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra ilk genelkurmay başkanıdır. 1925'e kadar Kozan milletvekilliği görevini de sürdüren Fevzi Çakmak, 1946 yılında DP'nin bağımsız aday listesinden milletvekili seçilmiştir. 1948 yılında ise Millet Partisi'ni kurmuştur (Yücel 2001: 75).

Böyle önemli bir geçmişe sahip olan Mareşal 1946 seçimlerinde Demokrat Parti listesinden bağımsız aday olmayı kabul etmiştir. "Mareşal'in DP'den aday olması, CHP'yi ürkütmüş-

tür. Zira, Mareşal, Atatürk'ün yakın arkadaşıdır. İstiklal Savaşı'nda önemli bir rol oynamıştır. Bununla birlikte dindarlık gibi önemli meziyetlere de sahiptir. Mareşal'in sahip olduğu bu olumlu imajı kullanan Demokrat Parti, halkın desteğini arkasında hissettikçe, kanuni yolları terk etmemekle beraber, mücadelesini iyice sertleştirmiştir. Böylece 1946 yılındaki seçim kampanyası, Türk siyasal hayatının hiç alışık olmadığı bir demokrasi fırtınasına dönüşmüştür" (Eroğul 1998: 38).

3.3. Demokrat Parti'nin Medya İle İlişkileri

Demokrat Parti'nin kuruluş ve muhalefet dönemlerinde medya ile olan ilişkileri dönemin teknolojisi göz önünde bulundurulursa iki kısma ayrılmaktadır. Bunlardan ilki 1946 seçimlerinde etkin olan basınla ilişkileri, ikincisi ise 1950 seçimlerinde iktidar partisi CHP'nin izniyle kullandığı radyodur.

"Türkiye'de demokratikleşme takvimi işleme-ye başlayınca, 1925 yılında çıkarılan ve basın özgürlüğünü yok eden Takrir-i Sükun Kanunu'ndan sonra ilk kez, siyasi iktidarın basına karşı yaklaşımı değişmiş, iktidar partisi CHP ve muhalefet partisi DP yapılacak ilk demokratik seçimlerde basının desteğine sahip olabilmek için, basınla iyi ilişkiler kurma gereğini duymuşlardır. Türkiye'de çoğulculuğun cesaretlenmesinde ve muhalefetin etkisinin artmasında basının önemli rolü olmuştur" (Demir 2007: 153-154).

Demokrat Parti kuruluş ve muhalefet döneminde basınla iyi ilişkiler içerisine girmiştir. Yerel ve ulusal gazetelerden destek gören DP, gazetecilere özgürlük vaat etmiştir. DP hem bu vaadi sayesinde hem de demokrasi ve özgürlük gibi söylemleriyle basının dikkatini çekmiştir. Vatan, Tan, Tasvir-i Efkâr, Görüşler dergisinin ilk iki sayısı, Yeni Dünya, La Turquie, Yeni Sabah, Gerçek, İzmir, İleri Demokrasi, Kuvvet, Kudret, Hürriyet, Zincirli Hürriyet, gibi gazetelerde de DP'nin kuruluş ve muhalefet yıllarında CHP'ye tepki duyan pek çok yazarın Demokrat Parti'ye verdiği desteğe rastlanabilir (Keloğlu 2007: 240-241).

Demokrat Parti'ye destek veren gazeteler arasında Vatan Gazetesi Başyazarı Ahmet Emin Yalman, gazetesinin sütunlarını muhalefete açmıştır. Muhalefet ise 1945 Eylül'ünün için-

cü haftasında, hükümet ve partinin izlemekte olduğu “totaliter yolu” eleştiren ve kendilerinin demokrasiye inançlarını ilan eden imzalı makaleleri Vatan Gazetesi’nde yayınlamışlardır (Demir 2007: 154). DP’nin güçlü bir muhalif partisi olmasının yanı sıra, iktidar partisi olabilmesinde basının rolü büyüktür. Kamuoyunu etkileyip, halkın CHP’ye karşı cephe almasında, halkın DP’nin yanında durarak, Demokrat Parti’yi iktidara taşımada basın etkin rol oynamıştır.

DP’nin kitlelere ulaşmada kullandığı ikinci iletişim aracı ise radyodur. Özkan’a (2002: 27-29) göre DP, o günün şartlarındaki iletişim araçlarının yetersizliği sebebiyle radyoya önem vermiştir. Çünkü gazeteler birçok şehre iki- üç gün sonra ulaşmaktadır. Televizyon henüz Türkiye’de yayına başlamamıştır. Sinema büyük şehirlerde sınırlı sayıdadır. Durum böyle olunca, radyo önemli bir araç haline gelmiştir. Ancak mevzuat, partilerin 1946 seçimlerinde radyodan yararlanabilmelerine olanak sağlamamıştır. Daha sonra mevzuatta değişikliğe gidilerek, 1950 seçimlerinde CHP’nin yanında DP’nin de radyoyu kullanabilmesinin önü açılmıştır. Bu değişiklikte partiler radyodan belirli süreler içerisinde faydalanmışlardır.

3.4. Demokrat Parti’nin Finansal İlişkileri

Demokrat Parti kuruluşunda maddi sıkıntılar içerisindeydi. Celal Bayar’ın kızı Nilüfer Gürsoy ise o günün şartlarında, parti imkanlarının çok kısıtlı olduğunu ve partinin kendini bağışlarla idare ettiğini açıklamıştır (Birand ve ark. 1995: 36).

Bu dönemde parasızlık büyük bir sorun teşkil ederken DP destekçilerinin olacağını söylemekteydi. Öyle ki Eroğul’un aktardığına göre (1990: 12) Bayar, Cumhuriyet Gazetesi ile görüşme yaparken, Demokrat Parti’nin iktisadi meselelerini şöyle açıklamıştır: “*Bu esaslı bir meseledir. Şöyle düşünüyorum 18 milyon içerisinde bize taraftar olacak 100 veya 200 kişi bulabiliriz. Bunlardan beşer yüz lira alsak, 100 bin lira eder ki, bununla iki sene idare ederiz.*” demiştir. Ancak Bayar’ın Demokrat Parti’ye çağırıldığı kişilerden gelenlerin sayısı 100 veya 200 kişi ile sınırlı değildir. Bayar umduğundan çok daha fazlasını bulmuştur. DP’nin saflarına kısa zamanda yüz binlerce kişi katılmıştır.

DP bu dönemde varlığını ikame ettirebilmek için çeşitli fon toplama faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Bu fon toplama faaliyetleri arasında eşya piyangosu yer almaktadır. Eşya piyangosu, planlanmış ve amaca ulaşana kadar süreklilik gösteren bir para toplama organizasyonu olmuştur. İlk eşya piyangosu çekilişi, 19 Eylül 1948 tarihinde gerçekleşmiştir. Demokrat Parti’nin fon oluşturmak için çabalarına başka örnekler de verilebilir. Kurban bayramındaki deri gelirlerinin Türk Hava Kurumu tarafından toplanması gelenektir. Ancak belgelere göre Yenimahalle/Edremit/Balıkesir yöresinde DP’liler “Derilerinizi sizi kurtarmaya çalışan DP’ye veriniz” diyerek deri toplamakta ve parti için gelir elde etmektedirler (BCA: 490.01.446.18 38.2, aktaran Keloğlu 2007:184).

3.5. Demokrat Partinin Parti İçi İlişkileri

Türk siyasi hayatında doğru ve gerçekçi olarak değerlendirilmesi gereken bir parti olan Demokrat Parti içerisinde zaman zaman anlaşmazlıklar yaşanmış ve partiden ihraç olayları gerçekleşmiştir. Cem Eroğul’a göre (1998: 64-67), parti içerisindeki ilk ihraçlar İsmet İnönü’nün Doğu seyahati yolculuğu esnasında Nuri Özsan’a Demokrat Parti mensuplarından bazı şahsiyetlerin atılması gerektiği hissini vermesiyle cereyan ettiği söylenebilir. Partiden atılması istenen isimler arasında Sadık Aldoğan, Kenan Öner, Ahmet Tahtakılıç, Yusuf Kemal Tengirşek gelmektedir. DP’den atılan isimlerin koyduğu bu iddia kontrol edilememekle birlikte yolculuk bitiminden kısa bir süre sonra Aldoğan’la kurucuların arası açılmıştır.

İstanbul il başkanı Kenan Öner ile Fuat Köprülü arasındaki kişisel sürtüşme 1948 yılında toplanan İstanbul İl Kongresi’nde yaşanmıştır. Ardından genel merkezde şiddetli bir anlaşmazlık patlak vermiştir. Meclis grubunun yönetim kurulu seçimlerinde Köprülü’yü başkanvekilliğine seçmemiştir. Bayar seçimin, tüzüğe aykırı olduğunu iddia ederek grup başkanlığından çekilmiştir. Böylece çatışma, Genel İdare Kurulu ile Meclis Grubu arasında bir hukuki anlaşmazlık biçimine bürünmüştür. Parti içerisinde devam eden bu çatışma, Şubat sonunda, yine açığa çıkmıştır. Bu sefer kesin tedbirler almak amacıyla Bayar, grup başkanlığından bir daha istifa etmiştir. Mart ayında ise tasfiyeler

başlamıştır. İlk hamlede beş milletvekili ihraç edilmiştir. Bununla birlikte altı kişi üyelikten çekilmiştir. Meclis Grubu ihraçları tanımamaya karar vermiş ve başkanlığa Celal Bayar'ın yerine, Fuat Hulusi Demirelli'yi seçmiştir. Genel Merkez de buna ihraçla cevap vererek, Genel İdare Kurulu'ndan istifa edenleri partiden ihraç etmiştir. Neticede DP sarsıla sarsıla üyelerinin yarısını kaybetmiştir. Bunalım atlattığında DP'de merkeze sadık ancak otuz bir milletvekili kalmıştır (Eroğul 1998: 65-67).

Partinin önemli isimlerinden biri olan Mareşal Fevzi Çakmak da partiden ayrılan isimler arasında yer almaktaydı. Daha sonra ihraç edilenler ve Mareşal Fevzi Çakmak ile birlikte on üç kişi 20 Temmuzda Millet Partisini kurdular (Keloğlu 2007: 222).

3.6. Demokrat Parti'nin Seçmenle İlişkileri

Politik halkla ilişkiler açısından seçmenle ilişkiler önem taşımaktadır. Seçmenle ilişkilerde çeşitli kitle iletişim araçları, çeşitli stratejik teknikler ile kullanılmaktadır. Seçim mitingleri, parti kongreleri, meclis konuşmaları gibi örnekler seçmenle ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla yapılan faaliyetler arasında yer almaktadır. Bu uygulamalar doğrultusunda seçmenle ilişkiler gelişmektedir; ama seçmenle doğrudan ilişki kurmak, dolaylı olarak gerçekleştirilen faaliyetlerden daha etkili olabilmektedir.

Demokrat Parti de seçmenlerle doğrudan ilişki içerisine girmiştir. Demokrat Parti, seçmenle ilişki kurmak için sadece mitingleri veya seçim gezilerini kullanmamıştır. Aynı zamanda liderler halkla doğrudan iletişim kurarak ev ev, kahve kahve gezerek vatandaş ziyaretleri gerçekleştirmişlerdir. (Keloğlu 2007: 152). Demokrat Parti, sadece belli bir kesimin partisi değil, kitlelerin partisi olabilmek ve daha geniş bir seçmen kitlesine ulaşabilmek için milletvekili adaylarını hemen hemen tüm kesimi kapsayacak adaylardan seçmiştir. Demirkırat adlı eserde Metin Toker (Birand ve ark. 1995: 37) Sümer Sokaktaki DP merkezini seçmenle iç içe yaşayan bir merkez, olarak anlatmıştır; çünkü köylüden kasabalıya kadar DP merkezine gelen herkesi yöneticiler içtenlikle karşılayıp, ağırlamışlardır.

Ancak seçmenle ilişkileri zedeleyen bir durum vardır. Demokrat Parti ismi, vatandaşların dağarcığına yeni giren bir sözcük olduğu için halk, Demokrat sözcüğünü Demir Kırat'a dönüştürmüştür. Bu Demir Kırat, Demokrat Parti'den sonra kurulan, DP'nin devamı olan Adalet Partisi, Doğru Yol Partisi gibi partilerde de kullanılmıştır. Kısacası Demokrat Parti, milletin partisi olduğunu halktan biri gibi davranarak göstermiştir.

3.7. Afişler (Yeter Söz Milletindir)

Selçuk Milar tarafından bulunan büyük bir el üzerinde "Yeter söz milletindir" sloganını taşıyan afiş siyasal tarihimizdeki en etkili iletişim araçları arasındadır. Necati Özkan'a göre (2002: 32-33) Sonradan pek çok iletişim profesyoneli, değişik siyasal organizasyonlar için yüzlerce slogan üretmiştir. Ancak hiçbir slogan, tarihimizde, bu denli bir güce ve hatırlanma oranına sahip değildir. Bunun üç ana nedeninin olduğunu düşünmek mümkündür.

- Slogan çok haklı bir özleme cevap veriyordu. Kurtuluş Savaşı, iç isyanlar, ilk kalkınma hamlesi, Dünya Ekonomik Krizi ve II. Dünya Savaşı gibi olağanüstü koşulların zorlanması sonucu da olsa CHP iktidarları yirmi yedi yıldır siyasal ve ekonomik baskı programları uyguluyorlardı. Kitleler; dayanağı, meşruiyeti ya da amacı ne olursa olsun yeni bir soluğa ihtiyaç duyuyorlardı.

- Türkiye'deki seçmenlerin tamamına ulaşabilecek tek bir etkin medya vardı. Seçimlere on beş gün kala başlayan ve o dönemin Prime Time'ı kabul edilebilecek olan haber bülteni öncesi yayınlanan ücretsiz propaganda saati, ülkedeki seçmenlerin düzenli izledikleri bir program haline gelmişti. Erişim neredeyse yüzde yüze, yaklaşıyordu. Demokrat Partililer, taraflarına çektikleri gazetelerle bu saatten çok iyi yararlanmışlardır.

- Seçim meydanlarındaki heyecanlı kalabalık, bu afiş sayesinde heyecanını katlıyordu. Bu afiş bir şeylerin değişmesi gerektiğini anlatıyordu.

4. DEMOKRAT PARTİ SEÇİMLERİ

4.1. 1946 Seçimleri

DP'liler 1946 seçimlerinde özellikle mitinglere önem vermişlerdir. Bu toplantılara binlerce insan katılmıştır. Mitinglerin yanı sıra 1946 seçimlerinde istenmeyen olaylar yaşanmıştır. İzmir'in bir köyünde bir DP ocağından yönetim kurulu üyesinin yaralanması, ondan daha vahimi Aydın'da seçimden 48 saat önce bir DP Ocak Başkanı, bir öğretmen ve Adnan Menderes'in çiftlik kahyasının öldürülmesi gibi olaylar 1946 seçimlerine yerleşmiştir. (Eroğul 1998: 37-38).

1946 seçimlerinde Demokrat Parti'nin en büyük kozu Mareşal Fevzi Çakmak olarak görülmektedir. Çakmak, İstanbul'dan, DP listelerinden bağımsız aday olmuştu. Bununla birlikte DP adayları çeşitli meslek gruplarından oluşmaktaydı. Avukat, çiftçi, doktor, iş adamı ve tüccar, emekli general, mühendis, öğretmen, gazeteci, bankacı, profesör, eczacı, vali ve diğer mesleklerden oluşmaktaydı. DP toplamda iki yüz yetmiş üç milletvekili ile seçimlere katılmıştır Mitingler, toplantılar ve seçim gezilerinin ardından seçim, 21 Temmuz 1946 günü yapılmıştır. Cumhuriyet tarihimizin ilk çok partili ve tek dereceli bu seçim sonunda yapılan açıklamaya göre CHP üç yüz doksan dört, DP altmış beş ve bağımsızlar yedi milletvekili kazanmıştır (Yücel 2001: 55-56).

4.2. 1950 Seçimleri

1950 seçimlerinde partilerin kampanyaları, 1946 seçimlerinden de hareketli geçmiştir. Çünkü milletimiz, Demokrat Parti'yi ve onun liderlerini benimsemişti. Yücel'e göre (2001: 77), Demokrat Parti kampanyalarını kişi üzerine değil millet üzerine inşa etmiştir. Demokrat Parti önderleri ile milletvekili adayları ülkeyi baştan başa gezerek, yaptıkları demokrasi ve hürriyet mücadelesini anlatmışlardır. Demokratlar, dört yıldan beri milli iradenin bayraktarlığını yaptıkları için, vatandaşa daha kolay yaklaşmışlardır.

Seçim yaklaşırken ülke önemli bir hamle yapmak için gerilmiş durumdaydı. Partiler hummalı bir faaliyet içindeydiler. Demokratlar nisan ayında aday listelerini ilan ettiler. İki önemli

katılma ile durumlarını büsbütün kuvvetlendirmişlerdi. Kendilerine katılanlar Yargıtay Başkanı Halil Özyörük ve Atatürk'ün eski arkadaşı Ali Fuat Cebesoy'du. Bu arada ani bir olay seçim müdahalesini daha da heyecanlı hale getirmiştir. 10 Nisan 1950'de Mareşal Fevzi Çakmak vefat etmiştir. Mayıs başında partiler radyoda propaganda konuşmalarına başlamıştır. Seçim mücadelesi doruğa ulaşmıştı. Taraflar büyük sınav gününde seçmenlerden yüksek not almak için var güçleriyle çalışıyorlardı. 10 Mayıs akşamı propagandanın bitmesiyle birlikte bütün gözler sandıklara çevrildi. Demokratların dediği gibi, "*Yeter, artık söz milletindir*" oldu. (Eroğul 1998: 82-83).

14 Mayıs 1950 seçimleri sakin geçti. Millet sandıklara hücum ederken, yirmi yedi yıllık CHP iktidarını kendi oy pusulaları ile devirebileceğine ihtimal vermiyordu. Çünkü halk arasında yaygın kanaat, seçimleri DP'nin kazanması halinde seçimlerin iptal edileceği yönündeydi. Katılma oranının % 89.3'e ulaşması, seçimlere gösterilen ilgiye bir örnektir. Seçim sonuçlarına göre Demokrat Parti 4.241.393 oyla (%53.3) dört yüz sekiz milletvekili kazanmıştı. Cumhuriyet Halk Partisi ise 3.176.561 oyla (%39.9) altmış dokuz milletvekili ile parlamentoya girmiştir. Millet Partisi ise 250.414 oyla ve % 3.1 oy oranıyla sadece bir milletvekili kazanabilmişti (Yücel 2001: 79).

SONUÇ

Çok partili sisteme geçiş demokrasinin gelişimi açısından Türkiye'de önemli bir geçiş evresidir. Demokrat Parti'den önce muhalefet partileri kurulmasına rağmen bu partiler süreklilik göstermemişlerdir. 1946 yılında tarih sahnesine giren Demokrat Parti, demokrasinin gelişimi açısından başlattığı bu süreci etkin halkla ilişkiler stratejileri ile devam ettirmiştir. Mitingler düzenleyip, toplantılarda halk ile görüşerek, halkın sorunlarını dinleyip ülke sorunlarını tespit etmiştir. Bu sayede halkın ihtiyaçlarına uygun vaatlerde bulunarak, halkı cezp etmeyi başarabilmiştir.

Halk ise daha önce belki sadece ismini duyduğu liderleri köyünde, kasabasında, evinde ağırlamıştır. Lider ile konuşarak seçmen kimliğini öğrenmiştir. Bu sayede hem siyasete ilgi duy-

maya başlamış hem de oyu sayesinde demokrasinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Demokrat Parti, liderlerinin meziyetleri sayesinde partinin imajına katkı sağlarken, aynı zamanda DP destekçileri sayesinde finansal ilişkilerini yürütmüştür. Liderlerinin Mustafa Kemal'e yakınlığı göz önünde bulundurulursa, seçmen bir nevi Atatürk'ün kurduğu bir partiye oy vermiştir. Çünkü Celal Bayar, Atatürk döneminde İsmet İnönü'nün yerine başbakanlığa getirilmiş, Adnan Menderes'i Mustafa Kemal Atatürk keşfetmiş, Mareşal ise Atatürk hastalanınca Anafartalar Grup Komutanlığı görevini üstlenerek, cephede Atatürk'ten sonraki isim olmuştur. Parti içi ilişkilerinde kopmalar, ihraçlar gerçekleşse de Demokrat Parti üyeleri partiye sadık kimselerden oluşmaktadır. Afiş çalışmalarında bulunarak, Türk siyasal iletişim tarihi açısından çok önemli bir yeri olan “*Yeter söz milletindir*” sloganı ise siyasal iletişimin ilk tohumlarından biridir. Bu sloganın başarılı olmasında DP, toplumun ne istediğini iyi bilmektedir. Halkın ihtiyaçlarına ve dönemin şartlarına göre oluşturulan bu slogan Demokrat Parti'ye başarı getiren siyasal iletişim araçlarından biri olmuştur.

1950 seçimlerine Demokrat Parti inşa ettiği bu temel ile girmiş ve yirmi yedi yıldır hüküm süren tek parti dönemini kapatmıştır. Türk siyasal tarihi açısından çok önemli bir kırılma noktası olan Demokrat Parti, gerçek anlamdaki ilk muhalefet partisidir. Çünkü daha önce Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Serbest Cumhuriyet Fırkası gibi partiler kurulmuş ancak varlıklarını devam ettirememişlerdir; hatta Milli Kalkınma Partisi de DP'den hemen önce kurulmuş; ama muhalif bir parti olarak görülmemiştir. Bu açıdan Demokrat Parti, tek parti dönemine son vermiş, yeni muhalif partilerin açılmasına misal teşkil ederek, zemin hazırlamıştır. Bir siyasal iletişim aracı olarak da halkla ilişkiler stratejilerini daha önce denenmemiş yönleriyle kullanmıştır.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu S (1972) Demokrat Partinin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri Bir Soru, Baha Matbaası, İstanbul.

Anık C (2000) Siyasal İkna, Vadi Yayını, Ankara.

Azak G (2000) Ben Adnan Menderes, Zafer Yayınları, İstanbul.

Birand M A, Dündar C ve Çaplı B (1995) Demirkırat: Bir Demokrasinin Doğuşu, Milliyet Yayınları, İstanbul.

Demir V (2007) Türkiye'de Medya Siyaset İlişkisi, Beta Yayını, İstanbul.

Dilipak A (1990) Menderes Dönemi, Beyan Yayınları, İstanbul.

Dülger S (2011) Dünden Bugüne Devletin Zirvesindekiler, Neden Kitap, İstanbul.

Eroğul C (1990) Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi, İmge Yayınları, Ankara.

Eroğul C (1998) Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi, İmge Yayınları, İstanbul.

Keloğlu İşler E (2007) Demokrat Parti'nin Halkla İlişkiler Stratejileri Üzerine Tarihsel Bir İnceleme: 1946-1960, Doktora Tezi, SÜ Sos. Bil. Enst., Konya.

Konyar H (1999) Ulus Gazetesi, CHP ve Kemalist İlkeler, Bağlam Yayınları, İstanbul.

Özkan N (2002) Türkiye Seçim Kazandıran Kampanyalar Türkiye ve Dünyadan Örneklerle, Mediacat Yayınları, İstanbul.

Sarıbay A Y (2001) Türkiye'de Demokrasi ve Politik Partiler, Alfa Yayınları, İstanbul.

Timur T (2003) Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, İmge Kitabevi, Ankara.

Yücel M S (2001) Demokrat Parti, Ülke Kitapları, İstanbul.